

دسته‌بندی چهارگانه «روش‌های تفسیری قرآن» و طرح ویژگی‌های تفسیری فریقین

حجت‌الاسلام مودب ضمن اعلام خبر انتشار «روش‌های تفسیری قرآن»، اظهار کرد: در این کتاب سعی شده روش‌های تفسیری موجود بر اساس دسته‌بندی‌های چهارگانه مرتب شود و ویژگی‌های هر تفسیر بر اساس ترتیب تاریخی و فریقین شیعه و سنی دسته‌بندی و مطرح شود.

حجت‌الاسلام مودب ضمن اعلام خبر انتشار «روش‌های تفسیری قرآن»، اظهار کرد: در این کتاب سعی شده روش‌های تفسیری موجود بر اساس دسته‌بندی‌های چهارگانه مرتب شود و ویژگی‌های هر تفسیر بر اساس ترتیب تاریخی و فریقین شیعه و سنی دسته‌بندی و مطرح شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین سیدرضا مودب، استاد دانشگاه تهران، در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا) ضمن اعلام خبر انتشار کتاب وی با عنوان «روش‌های تفسیری قرآن»، گفت: این کتاب، نخستین بار در سال 1385 در دانشگاه قم و پس از آن تا سال 1390 بیش از سه بار ویرایش و تجدید چاپ شد و مورد استفاده مراکز علمی و فرهنگی قرار گرفت. در سال 1391 با هماهنگی‌ای که دانشگاه قم با انتشارات سمت انجام داد، مقرر شد که این کتاب در سازمان سمت به چاپ برسد. در سال 1392 کتاب «روش‌های تفسیری قرآن» به عنوان اولین چاپ مشترک سازمان سمت و دانشگاه قم، با ویرایش جدید و افزودن مطالبی منتشر شد و اکنون در معرض استفاده دانشجویان و اساتید قرار گرفته‌است.

وی افزود: در مقدمه کتابی که سازمان سمت چاپ کرده، اشاره شده‌است که این کتاب برای دانشجویان علوم و معارف قرآن در مقطع کارشناسی و همچنین برای رشته تفسیر روایی در مقطع کارشناسی‌ارشد به‌عنوان منبع درسی تدوین شده‌است. به زعم من این کتاب علاوه بر مراکز علمی دانشگاهی، در مراکز حوز و مدارس علمیه کشور نیز می‌تواند برای طلاب در بحث روش‌های تفسیر مورد استفاده قرار بگیرد.

فصول کتاب

این پژوهش‌گر علوم قرآنی با اشاره به اینکه کتاب «روش‌های تفسیر قرآن» در چاپ جدید دارای شش فصل است، گفت: در فصل اول این کتاب ضمن ارائه تعریفی راجع به روش‌های تفسیری کلیاتی درباره مفهوم تفسیر، تفاوت تفسیر با تأویل، ترجمه و تنویل و تفاوت آن با مبانی و قواعد و گرایش‌های تفسیر آمده است که با بیان تاریخی و روند شکل‌گیری روش‌ها و گرایش‌های تفسیری همراه است.

وی در ادامه تصریح کرد: در فصل دوم کتاب نخستین روش تفسیری یعنی تفسیر قرآن به قرآن ابتدا تعریف و سپس پیشینه و روند آن مورد مطالعه واقع شده‌است. در ادامه با اشاره به مستندات و ادله معتقدان و قائلان به این روش مانند علامه طباطبایی که از پیش‌تازان این روش است، ادله ناقدان و مخالفان این روش نیز بررسی و پاسخ‌گویی شده‌است. ضمناً در این فصل به بیان گونه‌های تفسیر قرآن به قرآن و همچنین مهم‌ترین آثار تدوین شده در این روش پرداخته‌است.

این عضو سابق شورای علمی گروه متون و منابع دانشگاه معارف افزود: در فصل سوم به تفسیر روایی به عنوان دومین روش اشاره شده و ضمن معرفی آن به پیشینه، مقدار و کمیت این نوع تفسیر، نقش اهل بیت (ع) در گسترش آن و همچنین به صحابه‌ای مانند ابن عباس و ابن مسعود به عنوان پیشگامان تفسیر و پیش‌تازی شیعه در تفسیر روایی اشاره شده و در ادامه به موضوع نگرش‌های افراطی و ضعف و کاستی‌هایی که در برخی از این تفسیرها بوده، پرداخته شده‌است. در نهایت مهم‌ترین آثار تفسیر روایی شیعیان و بعد از آن تفسیر روایی اهل سنت بر اساس یک سیر تاریخی آورده شده‌است.

وی با اشاره به فصل چهارم این کتاب اظهار کرد: در فصل چهارم، روش تفسیر عقلی، جایگاه عقل در تفسیر از منظر آیات شریف قرآن، روایات و معتزلیان آمده‌است. ضمناً در این فصل ویژگی‌های این تفسیر و دیدگاه موافقان و مخالفان مورد تحلیل واقع شده و بخشی هم راجع به تفاسیر تابعین به عنوان گسترش دهندگان عقل و اجتهاد در تفسیر آورده شده‌است. در فصل پنجم به روش تفسیر باطنی، تاریخی و اهمیت آن و همچنین بیان نظریات آیت‌الله طباطبائی و آیت‌الله معرفت در این زمینه پرداخته شده و در نهایت هم مهم‌ترین تفاسیر باطنی شیعه و اهل سنت در روش باطنی معرفی شده‌است.

این مدرس حوزه‌های علمیه آخرین فصل کتاب یعنی فصل ششم را مربوط به بیان گرایش‌های تفسیری و تفاوت آن با روش‌های تفسیری دانست و اشاره کرد: روش‌های تفسیری مربوط به مستند و منابع مورد استفاده مفسر هستند، ولی گرایش‌ها مربوط به علایق و تخصص‌های مفسر می‌شود که در این قسمت اهم گرایش‌های تفسیری بررسی می‌شود. در این

بخش به تفاسیر کلامی، فلسفی، تربیتی، اجتماعی، لغوی، ادبی، بیانی، فقهی و تفاسیر علوم طبیعی به عنوان گرایش‌های تفسیری پرداخته شده و چنین تبیین شده که اگر به عنوان مثال علامه طباطبایی از روش تفسیری عقلی استفاده می‌کند، گرایش وی بیشتر کلامی، اجتماعی و فلسفی است و در پایان کتاب هم علاوه بر عنوان یازده مورد از مهم‌ترین تفاسیر، ضمن ارائه جداولی مهم‌ترین تفاسیر شیعه، اهل سنت و تفاسیر فارسی بر اساس تاریخ، روش، گرایش و نام نویسنده آورده شده‌است.

ویژگی کتاب

وی درباره نقطه قوت کتاب خود در برابر کتاب‌های دیگر گفت: در این کتاب سعی شده روش‌های تفسیری موجود بر اساس دسته‌بندی‌های چهارگانه مرتب شود. ویژگی‌های دیگر به این قرار است که سعی شده برای هر تفسیری ضمن بیان روش، ویژگی‌های دیگر آن نیز بر اساس ترتیب تاریخی و فریقین شیعه و سنی دسته‌بندی و همچنین از ادبیاتی استفاده شود که قابل قبول برای همه اساتید و دانشجویان و طلاب شیعی و سنی باشد.

منابع کتاب

وی در آخر در مورد منابع کتاب خود گفت: منابع مورد استفاده در این کتاب، کتب حوزه تفاسیر و بیان روش تفسیر است و همچنین از مقدمه تفاسیر شیعه و اهل سنت مثل مقدمه المیزان، التبیان شیخ طوسی، مجمع البیان مرحوم طبرسی به دلیل اهمیت آن‌ها در شناسایی روش و گرایش تفسیر بسیار استفاده شده‌است. در این میان از کتاب‌های شیعی مثل کتاب برهان آیت‌الله طباطبایی یا البیان آیت‌الله خویی و تفسیر و مفسران آیت‌الله معرفت و همچنین از کتب اهل سنت به جهت شناسایی روش آن‌ها مثل کتاب منهج از عدنان و کتب عبدالرزاق موصل و ... استفاده شده‌است. در این کتاب بیش از 150 عنوان منبع استفاده و در کتاب‌نامه ذکر شده است.